

בענין כח דהיתרא עדיף

מסכת ביצה – דף ב
ארי יהודה ווינטרויב
כולל ערב
אור לכ' כסלו תשע"ב

הקדמה בענין שם המסכת – "ביצה" או "ביעא"

ים של שלמה מסכת בבא קמא פרק ד

יא. דין שיזהר אדם בדבורו בכל כחו, שאל יוציא דבר מגונה מפיו:

אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן (ל"ח ע"ב), אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, אפי' שכר שיחה נאה. דאלו בכירה דקאמרה מואב, א"ל הקב"ה למשה (דברים ב, ט) אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה. מלחמה הוא דלא. הא אנגריא צריך לעביד בהו. צעירה, דקאמרה בן עמי, א"ל הקב"ה למשה (שם שם, י"ט) וקרבת מול בני עמון, אל תצורם ואל תתגר בם כלל. ואפילו אנגריא לא תעביד בהו. כלל גדול הוא בזה, שיזהר אדם בדבורו כמו במעשיו, ועוד יותר. שאפי' על המותר לומר מדקדק הקב"ה במי שאינו מוציא בלשון יפה מנופה כסולת נקיה. כדאיתא בפ"ק דפסחים (ג ע"א) צא ולמוד ממדותיו של הקב"ה, שעקם ח' אותיות, שכתב (בראשית ז', ח) אשר איננה טהורה, ולא כתב הטמאה, ואעפ"י שאין זה מגונה ממש. וכמה פעמים נאמר טמאה בתורה, אפ"ה הראה הקב"ה בכבודו מדת ענוה לבשר ודם, שילמוד דרך ארץ, ויוסיף לקח, לעיין בכל מלה ומלה. ומשום הכי קבלתי מן הראשונים, שהיו נוהגים שלא לומר בתלמוד בציים, אלא בעיים, וכן כל כה"ג. וארמוז לך מעט מזוהר (ה"ג קכ"א ע"ב), וז"ל, כל מלה דנפקת מפומיה דבר נש, האי מלה בקע וסלקא, ובקע רקיעין, וקיימא באתר דקיימא, עד דעאל לילה, ונשמטא סלקא, ואחיד לההוא מלה, ואעיל קמיה מלכא. דכתיב (מיכה ז', ה) משוכבת חיקך שמור פתחי פיך. וכדין אתער שם ההוא מלה, והוי חובה עליה דבר נש עכ"ל, ודי בהערה זאת למבינים:

תפארת ישראל - יכין מסכת ביצה הקדמה

המסכת הזאת קראוה האחרונים ביעא, מדמתחלת עם מלת ביצה. אמנם למה החליפו מלת ביצה שהוא לה"ק, שבה רוב לשון המשנה עם מלת ביעא ארמית. כבר כתב רמג"א¹ (בא"ח ססקנ"ו) מדאל יוציא אדם דבר מגונה מפיו. ובעניי לא ידענא מי סני ביצה כדכתוב בספר אורייתא דמשה. מביעא ארמית שאין מה"ש מכירין אותה (שבת י"ב ב). או מי סני אות צ שרומזת לצדיק תמים [כשבת ק"ד א'], מע' תלויה דמתלי תלי וקאי במלת רשע, וברוך ה' שהאיר עיני, מדאמרין², (סנהדרין דף ה' ב'), דתלמיד אחד דרש מי ביצים אינו מכשיר, וטעו דסברו שאמר דמי בצעים אינו מכשיר ונכשלו בזה (ועי' תוס' שם): ולהכי מדאירע כבר קלקול בזה לכן הנהיגו לומר בלשון חכמים ביעא במקום ביצה כדי שלא יכשלו עוד:

רבינו חננאל מסכת ביצה דף ב עמוד א
אתחיל מסכת ביצה. בעזרת גדול העצה.

¹ מגן אברהם סימן קנו

אל יוציא דבר מגונה מפיו ולכן לא יאמר בתלמוד ביצים אלא בעיים [יש"ש ב"ק פ"ד]

² תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף ה עמוד ב

יורה? - יורה. אי גמיר - רשותא למה לי למישקל? - משום מעשה שהיה. דתניא: פעם אחת הלך רבי למקום אחד, וראה בני אדם שמגבלין עיסותיהם בטומאה. אמר להם: מפני מה אתם מגבלין עיסותיכם בטומאה? אמרו לו: תלמיד אחד בא לכאן, והורה לנו מי בצעים אין מכשירין. - והוא - מי ביצים דרש להו. ואינהו סבור: מי בצעים קאמר. וטעו נמי בהא: מי קרמיון ומי פיגה - פסולין, מפני שהן מי (בצעים) + מסורת הש"ס: ביצים+. ואינהו סבור: מדלגבי חטאת פסילי - אכשורי נמי לא מכשירי. ולא היא, התם לענין חטאת - בעינן מים חיים, הכא - אכשורי כל דהו מכשירי. תנא: באותה שעה גזרו: תלמיד אל יורה אלא אם כן נוטל רשות מרבו. נתחום בריה דרבי אמאי איקלע לחתר, דרש להו: מותר ללנות חטיין בפסת. אמרו לו: לאו רבי מני דמן צור איכא הכא, ותניא: תלמיד אל יורה הלכה במקום רבו, אלא אם כן היה רחוק ממנו שלש פרסאות כנגד מחנה ישראל! - אמר להו: לאו אדעתאי.

ספר איי הים לר' יהודה לייב עדיל זצ"ל

איי ביצה פרק שני הים נג

אמר הכותב נרצתי להחליט בילור המס' השומדת נגדו. וזכרתי מ"ס המ"א ס' קריה. כמס' רש"י. שלא יאמר האדם בחלמוד. ביצים אלא בעינים. והוא בכלל אמרם ז"ל. אל יוציא אדם דבר מגוזה עפיו (פ"י יש"ס פ"ד ס' י') ותמה לה על פלמי. איך נאמר שלשון הקדוש יא' מטובחומפאלר יוחר שלשון הקודש. והנה חרטום דמלח ביצים הוא כש"ס. איך נבחר לשון פרום וטרי'. מלשונם הלועזיות. ונעצב לשון ערומים. הוא הלשון הקודש הנה וקיה. ולאחזו מלאו לרז"ל שבה ל"א (מתי' כ"ב) על ג' עבירות בים מוחות ילדות ט' וי"א על שקורין לארון הקודש ארירא (פ"ין מש"ס) ושם הענין בזה. כי ארנה הוא לשון כבלי. ורצוי ליהוד אל הדבר הקודש. שם בלשון הקודש. שהוא היותר נכבד ונקי מהלשונות הלועזיות טלנה. כגמס. למ"ס רז"ל. כל הדברים הכתובים במקרא לנגוד קורין רוחו לשבח. כמו ויאס אחר יבגלנה קרי ישכניה. ועוד כד' מקומות שהכתוב הוא לשון משגל. וקרי לשון משכב. וכן כעטל"ס שהוא לשון פגונה קרין פחור"ס. וכ' ע"ז ר"א בחזון כס' משרת המטורה. (למנוק שמוס מ"א. כמין קבצ"י). והכלל השלם. כל מה שהוא לשון גנאי. שיש לומר לשבח. כדי שלא יוציא אדם דבר מנוק מסיו. ויש מי שצ"ע (הוא כר"מ ז"ל כס' המורה ש"ח מ"ג) שבענין כך נקרא לשון העברית לשון הקודש לפי שזולה קודש. ואין זה דבר מגוזה. שהרי לא הונח בה שם מיוחד לערוות איש זה האשה. גם לא לשון ולשנה אלא הכל כשפ"י. עכ"ל. (כ"י רמב"ן פ' אהרי הקין על זה.) וא"כ חזר שאלו רוחין שהתקראות מסתמיים בלשון ביצים. עמנו. בלא שפ"י קריאה מהכתובה. שמינית מינה. דלא היא לשון מטנה. (ועל זה מלקן בוראן משכחן. ומי

מק). ולא עוד שחז"ל השאילו ממנו. בשמש על כל דבר המחומר בחמונה הלוא. כמס' דביצה. ר"י אוסר בלבן. מפני שצריך ביצה היר. מ"ין פירש"י שם. ובערוך פ"י הוא סיד ושפוי ומין ביצה עכ"ל. ובב"מ ע"ז. על הביצים של יזר פ"ס. ובפ"ה דפרה. ז"ל"ס היוזרים. ולא מלאו משאלו בעלי המשנה. לשון ביצים על החמונה הנה' (והייט פי לשון ביצי שלשון כבלי. הוא מיוחד על פנים הדבר הקרא ט. ולא על זולתו. וא"כ הוא יותר מנייה. תר"ק). ורמ"א נמורה לדבריו. כי בעלי המשנה השך דברו בלשון הקודש. מעולם לא שמעו בלשון ביצים. רק בלשון ביצים. רק בלשון הש"ס בדברים בלשון כבלי ולאחזי. שאלו ביצי דהחיה למאן. ועוד רחיה ש"ין עליה חמונה מהא דס"ק סנהדרין (דף ה' ב') דחיה פסח אחת ט' תלמוד אחד נה' לכאן והורה לנו מי בנשים אין מבעירין. והוא מי בנשים דרש להו. וחינה סכר מי בנשים קאמר ע"כ. וכחבו האוס' תימא היך שש בין ביצים לנשים. ואור"י דחינה סכר דמי ביצים דקאמר דהייט מי ביצים דכתיב היגלה טמא בלא קבצה (איוב ה') ועשו בין ביצים לנשים ע"כ. וכ"ה בערוך פ"ס. ואילו הי' הדורש. אמר בלשון נקיה. (לדעת רש"י והג"א) מי בעינים אין מבעירין. יקשה קשיית החוס' עדיין היך שש בין נשים לנשים. אלא דהי' שדרש בלשון המורה מי ביצים ט'. והשומעים לא קפדו עליהו על לשון זה. סוג שאלתי ודרשתי מה היא דעת הגאון החסיד סוה"א שוילנא ז"ל בזה. פסק ידענחה לומר המלות. ונדעתי מפי בט סוג מוהר"א ז"ל. כי לא קבל בזה דעת הגאונים המוכר.

ואדר אשר הורשיתי לדבר בזה בלשון התורה. ערובה ושמרה. אשאל מהש"י אשר יראיו רוצה. פוגל ידי רוצה. בביאור מס' ביצה

בענין כחא דהיתרא עדיף

תלמוד בבלי מסכת ביצה דף ב עמוד ב

במאי אוקימתא - בתרנגולת העומדת לגדל ביצים ומשום מוקצה, אי הכי אדמפלגי בביצה לפלגו בתרנגולת! - להודיעך כחן דבית שמאי דבנולד שרי. - ולפלוגי בתרנגולת להודיעך כחן דבית הלל דבמוקצה אסרי! וכי תימא כח דהיתרא עדיף - ונפלוג בתרוייהו: תרנגולת העומדת לגדל ביצים, היא וביצתה, בית שמאי אומרים: תאכל, ובית הלל אומרים: לא תאכל.

רש"י שם ד"ה דהיתרא עדיף ליה

טוב לו להשימענו כח דברי המתיר, שהוא סומך על שמועתו ואינו ירא להתיר, אבל כח האוסרין אינה ראייה, שהכל יכולין להחמיר, ואפילו בדבר המותר.

צל"ח שם

הנה אני רגיל לפרש כחה דהיתרא עדיף משום דזה נחוץ להשימענו שאם לא נדע ההיתר בבירור צריכין אנו להחמיר מספק דספק איסור לחומרא, אבל האוסר לא עשה לנו תועלת בדבריו שאף אם היינו מסופקים ג"כ היינו מחמירין מחמת הספק. ומתוך כך אני רגיל לומר דהא דכחה דהיתרא עדיף היינו אם הפלוגתא היא בשל תורה, אבל אם הפלוגתא היא בשל סופרים נהפוך הוא דספק דרבנן הוא לקולא וא"כ כחה דאיסורא עדיף שאם לא הודיענו שהוא אסור היינו מקילים בספק ולפ"ז בשמעתין שהוא באיסור דרבנן ואע"פ כן אמרו כחה דהיתרא עדיף, פירש"י משום שהכל יכולין לאסור אפילו דבר המותר. ואמנם אע"כ יכול אני להתקיים במה שאני רגיל לפרש ומוקצה שאני שספיקו לחומרא שהוא חמור כעין דאורייתא וכמ"ש התוס' ישנים לקמן דף ג' ע"ב בד"ה אלא לר"י, ולמסקנא דמסיק רב אשי (דא, ד) ד"ט הוא דבר שיש לו מתירין וספיקו אסור ג"כ ניחא דכחה דהיתרא עדיף, וגם לא בכל ענין אמרו בשל סופרים הלך אחר המיקל, ועיין בשלטי הגבורים במרדכי פרק החולץ (יבמות ט"ו כ"א אות ד).

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קב עמוד א

אמר לך רבי יוחנן: הוא הדין דאפילו דברים שאין טעונין ברכה לאחריהם במקומן נמי אין צריכין לברך, והא דקתני עקרו רגליהן - להודיעך כחו דרבי יהודה, דאפילו דברים שטעונין ברכה לאחריהן במקומן, טעמא - דהניחו מקצת חברים, אבל לא הניחו מקצת חברים - כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע, וכשהן חוזרין טעונין ברכה לכתחלה.

רשב"ם שם ד"ה להודיעך כחו דר' יהודה כו'

כשהו יוצאין טעונין ברכה למפרע כו'. אבל בשאר דברים לא היה יכול לומר טעונין ברכה למפרע כו' דהא אין צריכין ברכה לאחריהן במקומן. וליכא לאקשווי אדרבה לישמענין דברים שאין צריכין ברכה לאחריהן במקומן להודיעך כחן דרבנן דמקילין כל כך שאפי' (הם) [עליה'] אין צריכין לברך ומשום דכח היתרא עדיף אין לומר כך דאין כחן כח וחשיבות אם אין מצריכין לברך דסברא הוא דכיון שלא היה היסח הדעת בינתים למה יחזור ויברך אבל כח דר' יהודה עדיף טפי שמחמיר שתי חומרות על דברי חכמים דלא מיבעיא דברים שאין צריכין ברכה לאחריהן במקומן שחייב (אחריהם) לברך אע"פ שחביריו פוטרין אלא אפילו דברים הצריכין ברכה אחריהן במקומן נמי דחייב הלכך הכא כח דאיסורא עדיף:

שו"ת הרמ"א סימן נד

ואי משום שמחמיר על עצמו כאשר כתב מעכ"ת, כבר אמרו בירושלמי דנדרים + ירושלמי נדרים פרק ט הלכה א והלשון היא: לא דיין מה שאסרה לך התורה אלא שאתה מבקש לאסור עליך דברים אחרים, ע"ש + די לך במה שאסרה תורה, ואמרו ג"כ הפטור מן הדבר וכו' + ירושלמי ברכות פ"ב סוף משנה ט: ותני חזקיה כל מי שהוא פטור מדבר ועושהו נקרא הדיוט. + ובירושלמי גבי התרת שמן + שבת פ"א; ע"ז פ"ב הלכה ט+, שמואל קבל עליו ואכל רב לא אכל. א"ל שמואל לרב אכול או אנא אכתוב עליך זקן ממרא כו' עד אטרח עליה ואכל, כמו שהביאו התוס' פרק אין מעמידין + ע"ז לו, א תוס' ד"ה אשר. + ומה שהביא מעכ"ת ראייה מיחזקאל שלא אכל מבהמה שהורה בה חכם אינו דומה לנדון דידן, שמנהג פשוט בכל ישראל לאכלו ולית דחש ביה וליכא ביה ספיקא כלל, דאין להחמיר בזה. ולא דמיא למשה רבינו שלא רצה לינק מנכרית, דהרי אף בדורותינו איכא קפיידא בדבר כמו שכתב הר"ן סוף פרק חרש + יבמות פ' יד והוא בנמוקי יוסף על הר"ף מב, א וקרא רבינו לפירוש על הר"ף בשם ר"ן, ועיין ג"כ סימנים ג, כ; יב, ס"ג; טז, נ"ח; מד, מ"ז; סח, ו; צב, ס"ה+, וכן כתוב בהג"ה אשר"י פ"ב דע"ז + על הרא"ש שם סימן ו + בשם א"ז, שזה גרם לאחר שיצא לתרבות רעה. ואני אשאל מעכ"ת אם אינו אוכל דגים שקורין לקסין, ואני שמעתי הרבה בני אדם שהגידו שמושחין אותו לפעמים בשומן חזיר. ולכן לדעתי המחמיר בדבר זה אינו אלא מן המתמיהים.

פתחי תשובה יורה דעה סימן קטז ס"ק י

מחמירים - בגליון יו"ד של א"ז הרב ז"ל מ"כ וכן אם נפל איסור בכלי שני או בכ"ר ויש ס' ומכל כה"ג ולהרחיק עצמו מכל דבר כיעור מצוה היא עכ"ל אר"ה סוף כלל נ"ז. וצ"ל דאף שכתב הרמ"א ולא נמצא הדין בפ"י כו' לא יאכל ממנה. א"כ משמע דהא בכ"ש או ביש ס' דנמצא בפירוש אין להחמיר. היינו שאין החיוב על בעל נפש להחמיר. אבל מ"מ אם רוצה להחמיר גם בזה מצוה היא ועיין בש"ך לעיל סימן י"ז סק"ח ועמ"ש בסימן י"ח סק"ט. שוב ראיתי בסולת למנחה כלל ע"ו דין ח' שכתב בשם תורת האשם דמי שרוצה להחמיר לנהוג איסור בדבר שלא מצינו שהחמירו אמוראי כגון מה שנתבטל בששים או בכלי שני הוי כמו אפיקורסות ויצא שכרו בהפסדו ודלא כמ"ש אר"ה סוף כלל נ"ז עכ"ד ע"ש:

בני יששכר מאמרי חודש אדר מאמר ב - שקל הקודש, דרוש ז

וכיון שבאנו לכלל זה הדרוש, הנה אבאר לך מה דקשה על זה, כיון שכל הדברים הנאסרים על פי התורה חיותן משלש קליפות הטמאות אשר אין יכולין להתברר על ידינו, אם כן למה תהיה כזאת שלפעמים תתבטל חתיכת איסור בהיתר והוא נאכל עפ"י התורה, כגון שנתבטל בששים, או יבש ביבש ברוב, אבל תדע שהוא ממחשבות הצור תם, הוא ית"ש יודע אשר הניצוץ הטמון באותה חתיכה האסורה ביחוד יכול להתברר על ידינו, הנה ית"ש מזמין שתפול החתיכה האסורה הזאת לתוך ההיתר ותתבטל, ואכול יאכלו אותה עפ"י התורה ותתברר הניצוץ הזה, וכן תתבונן בהיפך, בדברים המותרים שחיותן מקליפת נגה אשר מוטל על ישראל לברר הטוב מן הרע, כאשר יש באיזה מקום דבר אשר אין הברור מגיע לנו כי הוא משוקע מאד, הנה היוצר בראשית פועל ומזמין שיבא הדבר לידי איסור, כענין הבהמה הטהורה הכשרה כשיש בה ניצוץ שאין היכולת ביד ישראל לברר, הנה יארע בה אחת מן הטריפות או בשחיטה או בבדיקה כדי שלא יאכל ממנה ישראל, הבן הדבר. ומעתה תבין הא דמפורסם הדבר בדברי חז"ל רוב בהמות כשרות הן [ע"י חולין יא א], והנה אנחנו רואים בזמן הזה ותהי להיפך, אך הוא לדעתי, בדורות הקודמים היו ברוב הנצוה"ק הוא בחינת הטוב בתוכם והיו כשרות כדי שיאכלם ישראלים, והן היום שכבר נתברר הטוב ולא נשאר רק מעט, כי הוא עקבות משיחא אשר חוצפא יסגי [סוטה מט ב] היינו הרע הוא ביותר, על כן על פי הרוב הבהמות הטהורות נטרפים בכדי שלא יאכלום בני ישראל, הבן היטב.

ועתה מהראוי לך להתבונן, כיון שהדבר הזה הוא מאת הש"י שהוא מזמין הדבר האיסור שיתערב ברוב היתר בכדי שיהיה ניתר באכילה כי יודע הש"י שזה הוא מכלל הברור הנמסר לישראל, ואם כן מצוה הוא בדוקא שיאכל ישראל החתיכה ההוא ולא יחמיר, כענין שאמרו רז"ל גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים [ברכות ח א], ופירש בזה הרב הקדוש בעל השל"ה נהנה מיגיעו היינו שייגע את עצמו בתורה ויודע להכשיר המאכל הזה עפ"י התורה הגם שיש בתוך המאכל דבר איסור הנה שב להיתר על פי כללי התורה, והאדם הזה אוכל המאכל

ונהנה ממנו, הנה הוא גדול מן הירא שמים המחמיר. והוא כדברינו ממש, להיות הדבר הזה נסיבה מאת הש"י שיתברר המאכל האיסור ההוא, ולזכות יחשב לאדם האוכלו עפ"י התורה כי יתבררו הניצוה"ק, והוא גדול מן הירא שמים שאינו רוצה לאכול מטעם שיש בו תערובות איסור, הבן הדבר, על כן לדעתי הצעירה אין זה מדרך החסידות מה שכמה אנשים נוהגים סלסול בעצמם שלא לאכול מן שום מאכל שהיה עליו שאלת חכם הגם שהוא דבר פשוט ומבואר דינו להיתר כגון על ידי תערובות בששים וכיוצא, כי לדעתי אדרבא מצוה הוא, יאכלו ענוים וישבעו, כי הוא נסיבה מאת הש"י שישוב האיסור להיתר ויתברר על ידי אכילת ישראל, ומה שאמרו רז"ל [חולין מד ב] לא אכלתי מבהמה שהורה בה חכם, היינו דוקא במלתא דתליא בסברא, וכמו"ש הפוסקים. והנה יש לחקור לפי"ז, אם כן דבר איסור שנתערב בהיתר ונתבטל עפ"י התורה ושב להיתר בכדי שיתברר, אם כן למה לפעמים אסרוהו חז"ל, כגון יבש ביבש חד בתרי הנה נתבטל על פי התורה ומותר לאכול כל הג' [יר"ד סי' ק"ט ס"א], והוא נסיבה מאת הש"י כנ"ל, אם כן האיך באו חכמים האחרונים וציוו להשליך חתיכה אחת [שם], וטעמם פן יזדמן שישליכו האיסור, והנה הוא נסיבה מאת הש"י אשר דוקא יאכלו האיסור בכדי לברר הניצוה"ק, אבל אומר לך הנלענ"ד, חכמים המתקנים תקנות לישראל וגודרים גדרים לתורה הן המה נקראים חכמים להיות נשמתם באות ממקור עליון ומקבלין הארתם מן חכמה עליונה כביכול, וכבר ידעת שסוד הביורור הוא בחינת החכמה כמו שכתב בזוה"ק כולם בחכמה עשית כולן במחשבה איתברירו, ממילא לפי"ז כיון שהחכמים המקבלין כביכול הארת החכמה גוזרים גזירות ואנחנו מקיימים דבריהם, הנה נעשה הביורור מבחינת חכמה ממילא, הבן הדבר ויונעם לך, אמרתי הדבר הזה בפני כבוד מחותני הרב החסיד הקדוש המקובל מהרצ"ה לצוק"ל וקלסיה.

...ומעתה נחזור לעניננו, במצות מחצית השקל נצטוינו ליתן מחצית השקל דייקא תרומה ל"י, היינו סוד הביורור לברר ניצוה"ק מן נוגה אשר בה מעורב טוב ורע, ממחציתה ניקח תרומה היינו לברר ולהרים חלק הטוב, ונדחה הרע, וזה כל פרי מעשינו בעבודתינו, וזה הרמז במצוה הלזו, כאשר נודע לך שקל סוד המשקל [זוה"ק ח"א ל"ג ע"ב], ובזוה"ק [ח"ב צ"ה ע"ב] נוגה נקרא טיקלא, (וכבר כתבנו לך [לעיל דרוש ג'] שק"ל בגימטריא נפ"ש, והנה המצוה מחצית השקל, כי ישנו בכל איש ישראלי נפש הקדושה ונפש מנוגה מעורב טוב ורע, אין מן הצורך להאריך), והנה כתבנו לך אשר גם בעסוק האדם בדברים המותרים על פי התורה אכילה ושתיה וכיוצא הוא בבחינת משקל, אם עוסק בזה לשם שמים הנה מברר הטוב ומעלהו אל הקודש, מה שאין כן אם בדעתו למלאות תאוותו ותהי להיפך ח"ו, והכל תלוי בבחינת הדעת, והדברים האסורים עפ"י התורה זה משלש קליפות הטמאות והביורור אינו תלוי בדעתנו ואפילו יאכל לשם שמים לילך בכח האכילה לעבוד את הש"י לא יפעול לטובה ואדרבא תדבק ח"ו בנפשו, ומאד עמקו מחשבותיו ית"ש, הוא יודע הניצוץ הראוי להתברר על ידינו על ידי הדעת שחנן אותנו, אפילו הוא שקוע בדברים אסורים הנה מזמין הש"י שישוב להיתר על ידי תערובות, ולמצוה יחשב לאכול המאכל ההוא ביגיע כפיו בתורה ויברר הניצוצים הקדושים.

כסף משנה הלכות ברכות פרק י הלכה א

ואלו הן הבונה בית חדש וכו'. משנה פרק הרוואה (ברכות נ"ד) בנה בית חדש וקנה כלים חדשים אומר ברוך שהחינו ואפליגו בה אמוראי בגמרא (דף נ"ט ס') וכתבו הר"ף והרא"ש ז"ל וק"ל כר' יוחנן וכלישנא בתרא דאמר בין קנה כיוצא בהן בין לא קנה כיוצא בהם בין שיש לו כיוצא בהם בין שאין לו כיוצא בהן צריך לברך. ומדברי רבינו שכתב בין שיש לו כיוצא בהן בין אין לו כיוצא בהם ולא כתב בין קנה כיוצא בהן בין לא קנה כיוצא בהם נראה שהוא פוסק כלישנא קמא דר' יוחנן וכבר תמה עליו הרמ"ך. וטעמא דמילתא נ"ל לדעת רבינו שהוא משום דבגמרא אותביה לר' יוחנן ללישנא בתרא ואע"ג דשני שינויא דחיקא הוא דקא משני כחא דהיתרא עדיף ליה כלומר שאין צריך לברך לישנא דהיתרא לא שייך שפיר באין צריך לברך ולישנא קמא דלא איתותב עדיף טפי כנ"ל: